

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

לנתח, לפרש, ושוב להתבונן: מחקר איכותני בחינוך למתקדמים -
37847

תאריך עדכון אחרון 01-01-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): תניא ציון-וולדקס

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: tanya.zion-waldoks@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתאום במייל

מורי הקורס: ד"ר תניא ציון-וולדקס

תאור כללי של הקורס:

השיעור נושא אופי סדנאי ויתבסס בעיקר על עבודות אמפיריות של הסטודנטים. ות לצד קריאה של חומרים תאורטיים. באמצעות ניתוח החומרים הללו, נתנסה בדרכים שונות לביצוע ניתוח פרשני, ונדון בסוגיות שונות המאפיינות ומייחדות את המחקר האיכותני בחינוך כגון תיאורטיזציה, הכללה ושיקולים אתיים. שימו לב: כתנאי להשתתפות בקורס על הסטודנטים לבצע 3-4 ראיונות או תצפיות (או כל שיטת איסוף נתונים איכותנית אחרת, כולל טקסטים במקרה רלוונטי).

מטרות הקורס:

מטרת השיעור להעמיק ולשכלל את מיומנויות של הניתוח הפרשני במחקר.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- לחדד את שאלת המחקר לאור החומרים שברשותם והניתוח שלהם
- לנתח חומרים אמפיריים במגוון דרכים ולהשוות בין דרכים שונות לביצוע ניתוח פרשני
- לאתר את שיטת (או שיטות) הניתוח המתאימה והפורה ביותר למחקר שלהם
- להדגים בכתיבתם הבנה של ההבדל בין איסוף נתונים, ניתוח, פרשנות, תיאורטיזציה, לרפלקסיה כמושגים וכשלבים במערך המחקרי.

דרישות נוכחות (%) :

שיטת ההוראה בקורס: השיעור הוא בעל אופי סדנאי. במפגשים משולבים הרצאה, דיון והצגות תלמידים. נדרשת קריאה מראש של החומרים בסילבוס שמטרתם לייסוד מצע תיאורטי משותף, לקראת יישומה בחומרים אמפיריים.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. פרשנות שדה המחקר - תאוריה ומעשה הפרשנות
2. קטגוריות גנריות בניתוח פרשני:

- זמן
- מרחב ומקום
- פרקטיקות פעולה
- עבודת גבולות
- סכמות פרשנות ותסריטי מפתח
- נרטיב כמודל תרבותי
- מילות מפתח
- גוף כאתר תרבותי

-
- ארטיפקטים
 - 3. סוגיות אתיות ורפלקטיביות
 - 4. מכתבה אובייקטיבית לכתיבה פרשנית
 - 5. עבודה עם תאוריה

חומר חובה לקריאה:
פרטים ימסרו בהמשך

חומר לקריאה נוספת:
פרשנות שדה המחקר

תיאוריה

גירץ, ק., 1990, פרשנות של תרבויות. כתר:ירושלים. עמ' 15-40.

סוודלר א. 2007, תרבות בפעולה, סמלים ואסטרטגיות. בתוך ליבס וטלמון עורכות, תקשרות כתרבות. תא אוניברסיטה פתוחה.

שלסקי, ש. , אלפרט, ב., 2007, דרכים בכתיבת מחקר איכותני - מפירוק המציאות להבנייתה כטקסט. מכון מופת: ת"א, 17-37.

Halkier, B. 2011. Methodological Practicalities in analytical generalization. Qualitative Inquiry 17 (9):787-797.

מעשה הפרשנות

גיבתון ד. 2001, "תיאוריה מעוגנת בשדה: משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית התיאוריה במחקר איכותני". בתוך בן-יהושע, נ. (עורכת), מסורות וזרמים במחקר האיכותני, דביר: לוד, עמ' 195-227.

ליבליך, ע., תובל משיח, ר., זילבר, ., 2010, "בין השלם לחלקיו ובין תוכן לצורה" בתוך קסן, ל., וקרומר-נבו, מ., (עורכות), ניתוח נתונים במחקר איכותני, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון. עמ' 21-42.

Josselson, Ruthellen. 2004. "The Hermeneutics of Faith and the Hermeneutics of Suspicion." Narrative Inquiry 14 (1): 1-29.

קטגוריות גנריות בניתוח פרשני

זמן

Zerubavel, E., 1976, Timetables and Scheduling: On the Social Organization of Time, Sociological Inquiry, 46 (2): 87-94

Brannen, J. and Nilsen, A. 2002. Young People's Time Perspectives: From Youth to Adulthood. *Sociology*, 36(3):513-537.

Ben-Ari, E., 2002, "State, Standardization and "Normal" Children: An Anthropological Study of a Preschool", in Goodman, R., (ed), *Family and Social Policy in Japan: Anthropological Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press.

אמיר-כסיף, א., 2013, מופעים של סדר כאוטי בחינוך: המקרה של גן ילדים זרים בחינוך. בתוך אלפרט ב.ת. שלסקי, ש. (עורכים), הכתה ובית הספר במבט מקרוב – מחקרים אתנוגרפיים על חינוך. מופת, עמ' 69-107.

מרחב ומקום

Tuck, E., McKenzie, M. 2015. Relational Validity and the "Where" of Inquiry: Place and Land in Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, 21(7):333-638.

פוקו, מ. 2003, הטוטופיה. רסלינג: תל-אביב, עמ' 7-19.

זמרוני, ח., 2013. טריטוריה בית ספרית: תיחום ותנועה בבית הספר. עבודת דוקטורט, בית ספר לחינוך, האוניברסיטה העברית בירושלים, עמ' 12-29.

פיגה מ. 2014, ארצנו הקטנטונת: מודל, אוטופיה ומציאות בישראל ובמיני ישראל. בתוך, שביט, ז., ששון-לוי, א., בן פורת, ג., (עורכים), מראי מקום: זהויות משתנות ומיקומים חברתיים בישראל, הוצאת ון ליר והקבוץ המאוחד: ירושלים ות"א. עמ' 284-312.

פרקטיקות פעולה

דורפמן, ע., 2012, כתיבת היומיום, בתוך מישל דה סרטו, המצאת היומיום, רסלינג, עמ' 9-30.

רפפורט ת., 2016, מהי גישת הפרקטיקה? בתוך, רפפורט ת. (עורכת), כדורגל שיך לאוהדים, רסלינג: תא, עמ' 23-28.

Lareau, A. (2002). Invisible inequality: Social class and childrearing in black families and white families. *American Sociological Review*, 67(5), 747-776.

מילות מפתח

כתריאל, ת., 1999, דפוסי תרבות ותקשורת בישראל. תל-אביב: הוצאת ספרים של אוני' חיפה וזמורה ביתן. עמ' 7-15, 148-167.

נרטיב כמודל תרבותי

תובל-משיח, רבקה וגבריאלה ספקטור-מרזל. 2010. "מבוא כללי: מחקר נרטיבי הגדרות והקשרים" בתוך מחקר נרטיבי: תאוריה, יצירה ופרשנות. רבקה תובל-משיח וגבריאלה ספקטור-מרזל (עורכות).

Woodcock, Christine. 2016. "The Listening Guide: A How-To Approach on Ways to Promote Educational Democracy." *International Journal of Qualitative Methods* 15 (1): 1-10.

ספקטור-מרזל, ג. 2010. מנגנוני בררה בטענה של זהות סיפורית: מודל לניתוח נרטיבים. בתוך ל. קסן ומ.

קרומר-נבו (עורכות). ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר-שבע: הוצאת אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

Rogers, Annie G., Jennifer Ekert, Nurit Sheinberg, Mary E. Casey, James Holland, and Victoria Nakkula. 1999. "An Interpretive Poetics of Languages of the Unsayable." In *Making Meaning of Narratives. The Narrative Study of Lives Vol. 6*, edited by Ruthellen Josselson and Amia Lieblich, 77-106. Thousand Oaks: Sage Publications.

Nagar-Ron, Sigal, and Pnina Motzafi-Haller. 2011. "'My Life? There Is Not Much to Tell': On Voice, Silence and Agency in Interviews With First-Generation Mizrahi Jewish Women Immigrants to Israel." *Qualitative Inquiry* 17 (7): 653-63

נגר רון, סיגל. 2014. "על דיבור, שתיקה ו'רפלקסיביות בזמן אמת' בראיונות עם נשים בעלות שוליות מרובה." מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות. מיכל קרומר-נבו, מיה לביא-אג'אי ודפנה הקר (עורכות). תל אביב: מגדרים. עמ' 112-133.

נגבי, ע., 2006, סיפורי אונס בבית המשפט, רסלינג: תל אביב, עמ' 25-44.

הכהן, נ', אמיר ד', וויסמן ה'. 2016. "מַעְבָּר לזהות פורייה: נרטיבים של זהות מתוך משבר ושינוי." מגמות נ(2), 91-55.

סכמות פרשנות ותסריטי מפתח

Ortner, S, 1973, "On Key Symbols", *American Anthropologist*, 75(5):1338-46.

לומסקי-פדר, ע. ששון-לוי, א., דותן-מן, נ., 2013. "מכובדות חברתית" מול ה"זכאות למימוש עצמי": פרשנויות אתנו-מעמדיות לתפקיד הפקידה בצבא. בתוך ששון לוי, א. ולומסקי-פדר, ע. (עורכות), מגדר בבסיס: נשים וגברים בשירות הצבאי, עמ' 100-121. מכון ון ליר הוצאת הקבוץ המאוחד.

רפופורט, ת. לומסקי-פדר, ע., 2007, התסריט האתני הגואל: סיפורי 'עבודת בית' של מהגרות יהודיות רוסיות בישראל. בתוך ח. הרצוג, ט. כוכבי, שמשון צלניקר (עורכים), דורות, מרחבים, זהויות: מבטים על בינוי של חברה ותרבות בישראל, עמ' 176-193. מכון ון ליר הוצאת הקבוץ המאוחד.

עבודת גבולות

Pachucki M. A. et Al, 2007. "Boundary Processes: Recent Theoretical Developments and New Contributions" *Poetics*, 35(6):331-351.

טביב כליף י., לומסקי-פדר, ע. 2013. "גבולות אתניים: בין נוכחות לנפקדות בזירת בית הספר – ניתוח מקרה של בית ספר גון בירושלים" בתוך: יונה, מזרחי ופניגר (עורכים), פרקטיקה של הבדל בשדה החינוך בישראל: מבט מלמטה. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 258-287.

ציון-וולדקס, תניא. "אני מאמינה בשינוי מבפנים": אסטרטגיות של נשים יהודיות דתיות במאבק נגד סרבנות גט בישראל" צורף מירה ותמי רזי (עורכות). המזרח החדש (גליון נושא מיוחד "נשים ומגדר במרחבים מזרח תיכוניים"). 2018 : עמ' 59-89.

גוף וארטיפקטים כאתר תרבותי

Adelman, M., Ruggi, L. 2016. The Sociology of the Body. Current Sociological Review, 64(6):907-930.

Hancock, Ph. Et al, 2000, The Body, Culture and Society – An Introduction. Open University Press: Philadelphia.

נתיב, י., 2012, "אימון לאמון – גוף בורא חברתיות: פעולות אלתור בריקוד בקרב נערות במגמות מחול בבתי ספר תיכוניים בישראל". סוציולוגיה ישראלית, י"ג(2):353-372.

אלאור, ת. 2017. "במקום שבו נגמר הגוף: אנתרופולוגיה של קצוות". בצלאל 4

סוגיות של הכללה, מהימנות, אתיקה, רפלקטיביות וכתיבה

שלסקי, שמחה וברכה אלפרט. 2007. דרכים בכתיבת מחקר איכותני: מפירוק המציאות להבנייתה כטקסט. מכון מופת.

Ritchie, Jane, and Jane Lewis, eds. 2003. Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers. Sage Publication.

מרכיבי הציון הסופי :

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 70 %

השתתפות פעילה / עבודת צוות 10 %

מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות

20 %

מידע נוסף / הערות:

סטודנטים המשתתפים בקורס חייבים להביא חומרי אמפיריים איכותניים (ראיונות או תצפיות) ממחקר התזה/דוקטורט שלהם. סטודנטים שאין ברשותם חומרים כאלה לא יוכלו להשתתף בקורס! בכל שאלה

בעניין ניתן לשוחח עם המרצה מראש. הלמידה בקורס תתקיים ברובה באופן פרונטאלי בכיתה (יתכן שילוב של כ-2-3 שיעורים בלמידה א-סינכרונית עם הרצאות מוקלטות מראש וקטעי מדיה לצפייה באופן עצמאי או מפגשי זום). הלמידה בקורס תהיה מאד אינטראקטיבית ודורשת נוכחות ומעורבות פעילה של סטודנטים.ות.

נוכחות והשתתפות פעילה בשיעורים חובה! במידה וזה יתאפשר טכנולוגית, השיעורים גם יוקלטו. למען הסר ספק ההקלטה נועדה אך ורק עבור מי שנאלץ להחמיץ את השיעור בעקבות העדרות מסיבה מוצדקת.הרשאה לצפות בהקלטה תינתן על בסיס אישי בכפוף לבקשה שתוגש למרצה וכן לקראת סוף הסמסטר לצורכי חזרה על החומר לקראת הגשת מטלות.